

PROSVETNI DELAVEC

Mladini odkrivajmo svetlo Za spodbudnejše nagrajevanje perspektivo razvoja človeštva

Veliko mednarodno posvetovanje v Beogradu na temo »Šola in družbeno okolje«

Ves teden, od 23. do 28. oktobra, je v Beogradu trajalo posvetovanje predstavnikov prosvetnih delavcev Jugoslavije, Avstrije, Danske, Francije, Belgije, Holandske, Iraka, Japonske, Poljske, Zvezne republike Nemčije, Švice, Češkoslovaške, Indonezije, ZDA in ZAR. V imenu Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev FLRJ, ki je bil iniciator tega velikega posvetovanja, je goste pozdravil predsednik Centralnega odbora Milan Mirković. Uvodni nagovor je imel Krste Crvenkovski, sekretar Zveznega izvršnega sveta za prosveto in kulturo, referat na temo »Šola in družbeno okolje« pa gov. Mirković.

Za današnji svet skoraj vsa kodnevnih dosežkov v znanosti postajajo taka posvetovanja neizbežni imperativ hitrejšega nadaljnjega razvoja, je dejal gov. Crvenkovski. Tema našega posveta je ena izmed tistih, od katerih je odvisna nadaljnja današnja, še bolj pa bodoča modernizacija in reforma šol. Kako vključiti šolo v družbeno okolje, je vprašanje, ki se postavlja po vsem svetu.

Med rezultati našega dosedanjega dela pri reformnem delu šol je gov. Crvenkovski omenil zlasti vlogo šole pri preobrazbi vasi. Tu sta šola s svojimi drugimi in drugimi oblikami dela ter okolje najbolj zaživela v skupnem utripu, v cilju vzganja zavestnih, hrabrih in sposobnih gospodarjev družbe.

Prav tako pa je pomembno tudi ustanavljanje šol in drugih vzgojno-izobraževalnih institucij v velikih podjetjih.

Sola, ki je ozko povezana z okoljem, ne more drugače, kot vzgajati take državljane, ki bodo za mir in napredek človečanstva; ne more drugače kot posredovati mladini tuj solidarnosti z narodi vseh svetov v boju za napredek in mir, je rekel gov. Crvenkovski.

Zivimo v času burnih dogodkov, velikih in pogosto nepričakovanih sprememb, nasprotij in trenj, je dejal v svojem referatu gov. Mirković. Ogromen napredek znanosti in tehnike dokazuje, da smo na pragu nove epohe, ki odpira nove perspektive in neslutene možnosti za srečo in blagostanje vseh ljudi in vseh narodov na svetu; hkrati pa smo priče nevarnih nasprotij med ljudmi in narodi. Na eni strani

smo zadivljeni pred grandioznimi dosežki človeškega uma, na drugi pa je še polovica človeštva nepismena; tu koncentracija ogromnega bogastva, tam nepojmljiva, beda in celo glad. Kljub želji narodov vsega sveta, da bi radi živeli v miru, si medsebojno pomagali in sodelovali, moramo živeti v neprestanem strahu, negotovosti, nezaupanju, sprigi, blokovanju delitve sveta, kopičenja atomskega orožja z izgovorom, da je vse to le v »obrambo« civilizacije, čeprav vemo, da bi ta obramba pomenila konec vsake civilizacije. Pred velikanskimi dosežki našega stoletja stoji človek z občutkom pomešane radosti in strahu.

Kaj lahko tu stori šola? Kakšne so njene možnosti?

Zavedamo se omejenosti njenih možnosti. Lahko pa je šola kljub temu činitelj napredka, po svoji naravi celo ne more biti nič drugega, kot da na svoj način izraža težnje naprednih sil družbe vseh narodov. Šola vsekakor ni činitelj, ki bi razrešil sedanja nasprotja v človeški družbi, mora pa z vzgojo mladih generacij delati na jačanju sil napredka, mora vzgajati v duhu mednarodnega razumevanja in zblizivanja ljudi vseh narodov. V sami funkciji šole ne more biti, da bi odkrivala črne strani prihodnjega razvoja; pred mladino mora razvijati svetlo perspektivo razvoja človeštva, pomagati mora mladem človeku, da bo razumel, v čem je smisel odkrivanja širokih možnosti za srečo in blagostanje človeštva. Šola mora razvijati optimizem bodočega nadaljevanja velikih dosežkov človekovega truda, pomaga naj videti vse tisto, kar je pri tem velikega in lepega, vidi naj svojo lastno srečno bodočnost. Otroci imajo to pravico.

Prosvetni delavci, vzgojitelji mladega rodu bi se iznebili svojih vlog, svoji vzgojni dolžnosti, izneverili bi sebe same in svoj poklic, če ne bi tako ravnali. V tej smeri se giblje celoten napredek. Sile napredka rastejo. Bogastvo in raznovrstnost sredstev za izobraževanje omogočajo vse bolj, da prodrejo kulturne dobrine v najbolj oddaljene predele sveta. V ljudeh in narodih se budi zavest o sebi in svojem položaju, o osnovnih človeških pravicah, o svobodi in enakopravnosti ljudi in narodov vseh barv, o pravici vsakega naroda, da sam ureja svoj dom, o potrebi vzajemne pomoči in sodelovanja. O vsem tem je treba govoriti otrokom. Ni brez pomena, kako jim pripovedujemo o vsem tem, kako jim razlagamo dogajanja v svetu, kako jim odkrivamo perspektivo razvoja, kaj oni vedo o svoji prihodnosti, o sebi, o okolju, v katerem žive, o svoji zemlji in o drugih narodih in krajih.

V strokovnem pedagoškem tisku se v mnogih državah zadnji čas razpravlja vse več o tem, kako šola zaostaja za družbenim razvojem; pripravljajo korenite spremembe in reforme izobraževanja in vzgoje. Prav tako, je nadaljeval gov. Mirković, se nam je zdelo potrebno, da pripravimo takole posvetovanje. Zeleli smo, da si z vseh strani izmenjamo svoja gledišča in izkušnje glede nekaterih vprašanj, da pregledamo vso množico oblik, rešitev in možnosti, ki so se doslej nabrale v najrazličnejših okoljih in pogojih.

Šole-internati v ZSSR

V Sovjetski zvezi imajo zdaj po podatkih BIE okoli 2.000 šol-internatov, v katerih je pol milijona učencev. Predvidevajo pa, da bodo imeli leta 1965 toliko šol-internatov, da bo v njih prostora za 2.500.000 učencev.

Tov. Mirković je v nadaljevanju svojega referata govoril o tem, kako je naša reforma šolstva imela za osnovni cilj, približati šolstvu dinamičnemu razvoju naše družbe. Osnovno izhodišče reforme so bili cilji in naloge, katere je naša skupnost postavila sebi v boju za izgradnjo socializma. Predvsem je tu deloval gospodarski razvoj pri nas, ki je s pospešeno industrializacijo spreminjal strukturo prebivalstva in s tem tudi raven splošne in strokovne izobrazbe delovnih ljudi. Posledica tega so bile nove izobraževalne ustanove, delavske in ljudske univerze, dalje korenite spremembe v samih učnih programih naših šol — predvsem močan poudarek na tehnični in družbeno-ekonomski vzgoji.

Na sestanku aktiva šolskih upraviteljev žalske občine, ki je bil v petek 19. oktobra 1961, so razpravljali upravitelji šol o političnem delu prosvetnih delavcev ter o uresničevanju zakona o finansiranju šolstva in njegovem pomenu za nadaljnji razvoj šolstva.

V razpravi po prvem referatu so navzoči poudarili, da se bo treba odločneje zavzemati za uresničevanje socialističnih vzgojnih ciljev, pri tem se pa posluževati socialističnih vzgojnih ukrepov, gojiti začetne oblike družbenega upravljanja po učenih s pomočjo šolskih in razrednih skupnosti in zavreči ter obsoditi zastarele vzgojne ukrepe. V tej zvezi ni odveč poudarjati borbo za višji moralni lik učiteljev in vzgojiteljev. Bolj smelo kot doslej bo treba mlajše učne kadre vključevati v Zvezo komunistov, saj danes že od vsakega učitelja zahtevamo, da pri svojem vzgoj-

Posvetovanje v žalcu

nem delu upošteva materialistični svetovni nazor in se torej zelo približuje moralnemu liku komuniste. Danes pa ne gre le za osebnost, ampak tudi za splošno priznane družbene moralne norme, ki bi jih morali privzgjati že šolski mladini. To pa zmore le vzgojitelj naprednih idej, ki so mu socialistični vzgojni smotri blizu. Zaradi tega bo potrebno, da bodo šolski kolektivi organizirali politično-ideološko izobraževanje za svoje člane, na nje pa povabiti učitelje manjših okoliških podružničnih šol. Ni potrebno, da bi na vsakem sestanku kolektiva razpravljali organizacijska vprašanja, ampak bodo enkrat stavili na dnevni red dober referat o snovi, ki bi jo vsi že predhodno predelali, nato pa še prediskutirali, drugič pa organizacijska vprašanja.

Po referatu o pomenu zakona o finansiranju šolstva za njegov nadaljnji razvoj se je razvila ži-

vahna razprava. Poudarili so, da se mora tudi v šolstvu pričeti z vzpodbudnejšim načinom nagrajevanja. Prosvetni delavci so upravičeni vsaj na take osebne dohodke, kot jih imajo uslužbenci enakih stopenj v gospodarstvu in drugih javnih službah. Če pa bi hoteli izenačiti osebne dohodke uslužbencev v gospodarstvu in v prosveti, bi morali le-tim, ki imajo sedaj povprečni mesečni dohodek okrog 25.000 din, zvišati prejemke za 20 do 25%.

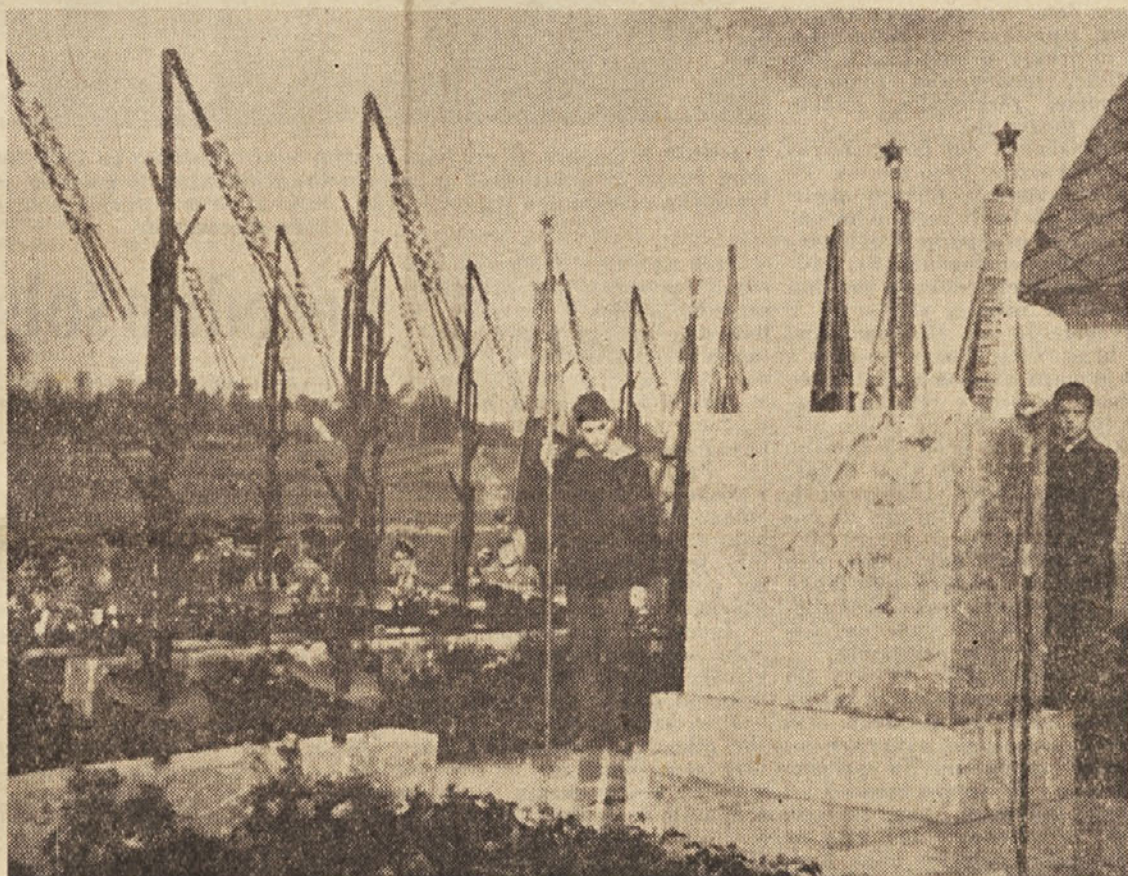
Predsednik občinskega sindikalnega sveta je navzočim pojasnil, da tudi sindikalni forumi nese želijo pomagati pri uvedbi novega sistema nagrajevanja v prosveti. Obstaja predlog, da bi se najprej opravilo analitično ocenjevanje delovnih mest v šolstvu. To ne bo težko, saj bo moralo vsega skupaj le 20 različnih delovnih mest. Analitična ocena delovnega mesta bi obsegala obveznosti in zahteve ne glede na uslužbenca, ki je tam nameščen. V poštev prihajajo zahteve glede delovne obveznosti, izobrazbe, strokovnosti, izkušnosti in še kaj. Delovna obveznost bo vključevala učno obveznost v razredu, priprave učitelja na pouk, popraviljanje učencevih izdelkov, delo v krožkih, kabinetih in šolarskih knjižnicah, delo v šolski kuhinji, na šolskem vrtu ali delavnici, delo v šolskih organizacijah (Podmladek RK, pionirska organizacija, šolska zadruga, aktiv LMS), delo s starši in podobne obveznosti, ki jih bo določil šolski kolektiv. Na ta način bo vsak natanko vedel za svoje obveznosti in to delo ne bo ležalo le na najprizadevnejših in zavednih učiteljih, medtem ko bi se drugi skiravali za preveliko učno obveznostjo (ki pa je bila honorirana posebej!). Tako bo tudi lahk videl, da učiteljevo delo ni le delo v razredu, ampak ima še vrsto obveznosti in dolžnosti.

Glede na delo, ki ga opravlja prosvetni delavec, bi se uslužbenci v šolstvu delili po doseženi strokovni izobrazbi (ta bo tudi v prihodnje vsaj za učno osebo eden zelo važnih elementov!) v tri skupine: učitelji in vzgojitelji, predmetni učitelji, profesorji. V vsaki skupini bi bil razpon na primer za 10.000 din od najnižjega do najvišjega osebnega dohodka. To bi bil stalni del plače, ki bi se ravnal po oceni delovnega mesta in bi bil nekoliko višji, kot so sedanjí mesečni prejemki. Pri tem bodo seveda v prihodnje odpadli razni posebni dodatki in datjave v naturalijah. Vse to bo »bšeženo« v skupnem znesku mesečnega dohodka. Nekoliko stimulativnejši bi bili nagrajeni tudi šolski upravitelji.

Poleg tega bi obstajal še gibljivi del plače, ki bi naj obsegal okrog 30% prejemkov osebe. Ob kakršnih pogojih pripada uslužbencu se gibljivi del osebnega dohodka in koliko ga dobi, bi določal poseben pravilnik. Znanstvenih meril za ugotavljanje vzgojnega ter učnega uspeha sicer nimamo izdelanih (škoda, da nimamo pedagoškega inštituta!), vzlic temu pa bo boljše vsaj neko merilo kot pa nobeno, kot je bilo doslej.

Učiteljski kolektivi osrednjih šol bodo izvolili komisije za ocenitev delovnih mest, ki bodo takoj pričele z delom. Njihove predloge za nagrajevanje bo potrebno v občini še vskladiti. Podatki o osebnih izdatkih za učni kader pa bodo potrebni, še predno bo sestavljen nov predlog finančnega plana šolstva za leto 1962.

J. G.

»In vendar je vaše seme pognalo...« Tako je napisano na spomeniku, ki so ga v nedeljo, 29. oktobra, na Dobravi pri Naklem odkrili v spomin narodnemu heroju — učitelju Stanetu Zagarju. Poleg kvadratnega kamna stoji 18 železnih nalomljenih klovov, ki simbolizirajo smrt 18 borcev padlih za svobodo. Slovesnosti so se udeležili predstavniki političnega življenja iz Kranja in Ljubljane, govoril pa je sekretar republiškega odbora Zveze borcev tovariš Bertonec. Pevske moški zbor »France Prešeren« iz Kranja je zapel nekaj borbenih pesmi. Razen domačinov se je odkritja udeležila tudi šolska mladina iz Trčica, Škofje Loke, Kranja in Lipnice.

Tudi v Škofji Loki o nagrajevanju

28. oktobra se je v Škofji Loki zbralo preko 200 prosvetnih delavcev na svojem sindikalnem obnem zboru. Glavna točka dnevnega reda je bilo finansiranje šolstva in razprava o novem načinu nagrajevanja. Med vidnimi domačimi političnimi delavci sta se obnega zboru udeležila tudi predsednik škofjeloške občine Jože Nastran in predsednica republiškega odbora našega sindikata Slavica Zirkelbachova.

Predsednik škofjeloške občine je v enournem govoru očrtal finančne težave in probleme, s katerimi se bori obč. ljudski odbor, nato je govoril o gospodarjenju v škofjeloški industriji. Omenil je nagrajevanje prosvetnih delavcev, nakar se je razvila živahna razprava, ki je pokazala, da prosvetni delavci dobro spremljajo naš gospodarski razvoj. Večina je soglašala v tem, da so prejemki prosvetnih delavcev v primerjavi s prejemki ljudi v proizvodnji precej manjši. Tako se giblje n. pr. povprečje osebnih dohodkov na škofjeloški osnovni šoli, kjer je zaposlenih 48 ljudi, okrog 25.000, medtem ko znaša ta povpreček v neki tovarni za uslužbenca s srednjo izobrazbo (tehniko) okrog 34.000 dinarjev, uslužbenca z visoko izobrazbo pa dobivajo povprečno 38.000 din.

Okrajni pedagoški svetovalec Franc Vidmar je nato obrazložil podrobni osnutek novega tarifnega pravilnika o delitvi osebnih dohodkov prosvetnih delavcev. Take pravilnike naj bi posamezni šolski kolektivi sestavili na osnovi svojih potreb in možnosti;

že z novim šolskim letom bodo prosvetni delavci delili svoje prejemke na osnovi takih pravilnikov — odpadli bodo namreč plačilni razredi. Nekateri gledajo danes z nezaupanjem na te nove oblike nagrajevanja, ki pa so pravzaprav edino pravilne, ker bomo z njimi objektivno ocenili učiteljevo delo in ga tako tudi nagradili. Obstoji tudi bojazen, da bodo uslužbenci v gospodarskih organizacijah z novim letom, ko bodo prejemki prosvetnih delavcev izenačeni z njihovimi, plačani že po novi, višji lestvici. Take anomalije bo treba sproti odpravljati.

Tovarišica Zirkelbachova je v svojem govoru poudarila pomen novega načina nagrajevanja v prosveti. Povedala je, da se dela na tem, da bodo učiteljevo delo v razredu ocenili na osnovi testov, ki jih bodo izpolnili učenci ob koncu polletja ali koncu leta. Iz teh testov naj bi bila razvidna učiteljeva prizadevnost. Ker je vse to še v razvoju, seveda ne bo šlo brez težav, brez sprememb in upoštevanja najrazličnejših predlogov.

Lahko rečemo, da je bil občni zbor v Škofji Loki zares ploden in razgiban. Pokazal je, da naši ljudje razumejo družbeni razvoj in da ne vlečejo kolesa zgodovine nazaj, kot to nekateri trdijo. Na zboru so povedali odkrito, kar mislijo, kar potrjuje misel, da bodo znali pravilno pristopiti k uvajanju revolucionarnih novosti v šolsko delo.

Potrebno pa bi bilo v prihodnje na podobnih zborovanjih več govoriti tudi o gradnji novih

šol. Življenjska raven prosvetnega delavca ni razvidna le iz njegovih prejemkov, temveč tudi iz tega, kje uči, v kakšnih pogojih dela, kakšno stanovanje ima. Ti problemi postajajo iz leta v leto bolj pereči. Sedanji pogoji dela prosvetnih delavcev na Trati, v Škofji Loki sami in v Gorenji vasi niso zadovoljivi. V prvih dveh omenjenih šolah imajo pouk v treh izmenah, v Gorenji vasi pa so učilnice prenapolnjene; v takih pogojih ne moremo izvajati reforme šolstva. Na Trati so sicer začeli graditi novo šolo, a baje bo gotova šele čez štiri leta...

Konec decembra se bodo škofjeloški prosvetni delavci znovali sestali.

Vlado Rozman

UČITELJSKI PEVSKI ZBOR SLOVENIJE »EMIL ADAMIČ« priredi v ponedeljek, 20. novembra ob 21. uri v Unionu v Ljubljani

KONCERT

v proslavo 20. obletnice vstaje in ob 35-letnici zbora.

Vstopnice po 150 in 120 din naročite: »Emil Adamič«, Ljubljana, Trg revolucije 18, telefon 20-976.

ZBOR

sprejme v svoje vrste nekaj mlajših tenorjev in sopranov. Pošljite takoj prijavo z navedbo starosti!

ZBORNİK

ki smo ga sedaj izdali, stane 300 din. Naročila sprejememo. Znesek vplačajte na ček, račun 600-14/2-152.

Udeleženci mednarodnega posvetovanja so si ogledali eksperimentalne šole

Udeleženci mednarodnega posvetovanja prosvetnih delavcev so obiskali eksperimentalne osnovne šole »Maksim Gorki« v Beogradu, »Moša Pijade« v Mladenuv in »Djordje Natošević« v Novem Sadu.

Po programu tega posvetovanja so udeleženci obiskali 24. oktobra eksperimentalno osnovno šolo »Maksim Gorki«. Gostje so si ogledali delo v posameznih oddelkih, šolske delavnice, ambulanto, razstavo otroških risb in rezultate sodelovanja te šole z družbenim okoljem. Šolski odbor, učiteljski kolektiv in učenci so pripravili zakusko in se razgovarjali z obiskovalci.

Naslednji dan je bila na vrsti ekskurzija do Novega Sada in Mladenuva. Posebno pripravljen sprejem je gostom pripravila vas Mladenuv. Nepozabni so gostom ostali vtisi iz šole »Moša Pijade«. Gosti so se prepirčali o vlogi šole pri kulturno-prosvetni in gospodarski preobrazbi družbenega okolja. Neka kmetica je naravnost vprašala obiskovalce: »Ali je vse to, kar delamo, dobro?« Na kar ji je eden izmed tujih gostov odgovoril, da ne samo, da je dobro, temveč da naj kar nadaljujejo tako. Obiskovalci so lahko ugotovili, kako je vsa vas ena sama šola — vsi prebivalci so zainteresirani za njeno delo, njene uspehe in rezultate.

O šoli v Mladenuvu je bilo že marsikaj napisanega. Vsekakor držijo ugotovitve, da iniciativa šolskega odbora in samoiniciativa učiteljev niso nič drugega kot rezultat zavestne organizacije za lepšo in svetlejšo perspektivo. Sama se je znašla v sklopu svojih in vaških potreb. Požrtvovalnost članov učiteljskega kolektiva je bila le imperativ skupnosti na določeni stopnji razvoja.

Na povratku v Novi Sad je priredil predsednik občinskega ljudskega odbora Bačka Palanka gostom svečan sprejem.

V eksperimentalni šoli »Djordje Natošević« v Novem Sadu so se gostje seznanili z delom te šole, si ogledali prostore in razstavo. Ogledali so si tudi film o pouku matematike in doprinosu tega predmeta pri povezovanju šole in družbenega okolja.

Gostje so si ogledali tudi razstavo fresk.

Petar Vulić

SPOZNAVANJE PRIRODE IN DRUŽBE

III. RAZREDU OSEMLETKE

POČITNIŠKI VTISI Z OHRIDA

Več vzrokov je, da sem sestavila naslednji članek. Želim, da bi bil objavljen v Prosvetnem delavcu, ker ima ta list vsak učitelj.

Od 1. septembra 1957. leta sem poučevala na osemletni šoli v sevniški občini. Ko sem prišla na šolo, sem prevzela III. razred. Ker čas sovpada s šolsko reformo oziroma z reformo učnih načrtov za prve razrede, sem morala delati učni načrt za svoj razred po navodilih, ki so bila v novih Objavah. Pred tem časom sem v glavnem poučevala predmete v VI. in VII. razredu in me je zato, po pravici povedano, novo delo precej skrbelo. Kot sem iz razgovorov s kolegi spoznala, nas je bilo precej, ki bi raje hodili po starih tirnicah. Šolska reforma nam je neprijetno stopila na pot posebno zato, ker je nalagala novo delo k vsemu tistemu, kar smo ga tu v tem času učiteljice imele.

Tudi mene je že takrat zadela šolska reforma, ker sem se preselila med mlajše učence. Ko sem temeljito prebrala navodila v Objavah, sem vedela, da bom težko poučevala najbolje, ker kraja in okolice nisem poznala. Še preden sem sestavila učni načrt, sem zbrala razpoložljivo učno gradivo za spd in ostale predmete. Kup na mizi je vseboval: šolsko kroniko, Čopčevo Spodnje slovensko Posavje, Walvazorjeve zapiske o naših krajih in Melikovo Slovenijo. Priložen je bil zemljevid Slovenije, skica domačega kraja in občine Sevnica. Učil za druge predmete ne bom naštevala, omenim naj le, da sem za računski pouk poleg naše računice za III. razred položila tudi hrvaško, ki se je pozoneje pokazala kot zelo dobra pomočnica — lahko rečem metodično in snovno boljše od naše.

Učni načrt. Začela sem pri spd. V Objavah piše, da je potrebno obdelati okraj. Jaz sem se tega držala. Nisem imela namena segati v podrobnosti, vendar pa seznaniti učence z vsem, kar je v okraju zanimivega in lahkejše otroci na tej stopnji dojamajo in si zapomnijo. Vsak teden v podrobnem učnem načrtu je vseboval zemljepisno temo, zgodovino, prirodo, temo iz gospodarskega pouka, zdravstvo, moralno vzgojo in tehnični pouk. Za izhodišče mi je bil vedno zemljepisni objekt, naj pa sem potem navezala vse ostale teme, ne da bi jih tako imenovala. Ena izmed tem se je včasih raztegnila na več ur ali celo v naslednji teden, nekatere teme pa so bile obravnavane v isti uri. Vsi ostali predmeti so bili naslojeni na temo iz spd. Tako berila, govorne vaje, ki jih na tej stopnji nikakor ne smemo zanemarjati, likovni pouk, matematika pa še pesmi pri glasbenem pouku.

Naj navedem primer snovi za en teden:

Spoznavanje prirode in družbe:

- a) na Vidnu in v Krškem,
- b) na Libni so živali iliri Krško.
- Valvasor, protestantizem,
- c) izdelovanje papirja, tiskanje lepakov,
- d) delavci so med seboj povezani že pri samem delu — tekoči trak,
- e) zbiranje odpadnega materiala in pomen,
- f) prva pomoč pri opeklinah,
- g) izdelovanje veterine in zmajev.

Slovenski jezik:

- a) življenje na Libni v železni dobi. Tako tiskamo,
- b) papir pripoveduje — spis,
- c) prvi ljudje na Libni — govorna vaja,
- d) pridevniki — kakšen, kakšna, kakšno.

Telesna vzgoja:

- a) teki,
- b) v tovarni papirja in v tiskarni — posnemalne vaje,
- c) meti, prenašanje bremena,
- d) orientacijske igre.

Matematika:

- a) pismeno deljenje na krajši način — podatki iz tovarne v Krškem. Uporabne naloge zajete iz snovi spd,
- b) opazovanje robov na hišah — kvadrir.

Likovni pouk:

Bili smo v Krškem — slikanje.

Glasbeni pouk:

- a) toni,
- b) ponavljanje znanih pesmi.

OPOMBE: Berilo »Tako tiskamo« sem sestavila, sama in so ga učenci brali iz natipkanih pol.

Spis »Papir pripoveduje« so učenci pisali tudi za šolsko nalogo.

Morda sem zato sestavila tak načrt, ker v III. razredu nisem prej nikoli poučevala. Ko sem predelala področje Sentjanža, sem posredovala učencem pojem in pristojnosti krajevnega urada, vse ostalo o tem krajevem uradu pa smo samo povzeli, ker so učenci snov že spoznali v dotakratnih učnih urah.

Smeri obravnavanih tem sem jemala najprej po straneh neba, začeti s severom in severovzhodom, ker smo tam prišli na področje občine Radeče, ki je ni bilo potrebno obravnavati. Zadržala je bila smer jugovzhod — proti Sevnici. Po obravnavanju področja občine smo spoznali ObLO kot upravni organ in njegovo dolžnost in pravice. Ko so

učenci spoznali vse občine v novomeškem okraju, pa sem jih seznanila še s pojmom okraja. Včasih smo pogledali tudi preko meja okraja, tudi preko naše narodnostne meje, vendar to le za slikovitost pouka.

Poudarjam, da sem ob vsakem področju obravnavala le tisto, kar je tam zanimivega. Sentjanž ima narodnega heroja Milana Majena, dobro razvito kmetijsko zadrugo, studenčke in potoke, vrtove, travnike, polja in gozd. Ob kmetijski zadrugi sem začela obravnavati delavsko samoupravljanje. Ta tema se je nadaljevala pri rudniku Krmelj, ob tovarnah v Sevnici itd. Ob Mirni je soteska, v njej ribe, nad njo kraška jama in pri Sevnici njen izliv v večjo reko. Smo v industrijskem mestu. Spoznali smo glavne tovarne, njihove proizvode in postopek, trgovine, banko, sodišče itd. Saj tega Objave ne navajajo, bo kdo rekel. Seznanimo učence z okrajem, pa je spet druga trditve.

Tako je šlo dalje. Vsak kraj, vsaka občina ima za učence nekaj novega. Nismo mogli iti mimo električne rudniške železnice Senovo—Brestanica, termoelektrarne, tovarne čokolade v Brestanici, tovarne papirja v Krškem, stadiona, kmečkih puntov na Krškem polju, toplice v Catežu, tovarn v Mirni itd. Tudi Žumberk z okolico je bil zanimiv in Bela krajina z Otonom Zupančičem. Povsod smo obravnavali tudi važnejše dogodke iz NOB.

Učenci so imeli v začetku šolskega leta mnogo opazovalnih nalog, izpraševati so morali doma in drugje, prinašali so v šolo rastline, zgodovinsko zanimive predmete, razglednice, etikete raznih tovarn itd.

Najvažnejši del pouka pa so bile ekskurzije. Prve mesece, ko sem obravnavala bližnjo okolico, smo jih imeli večkrat tedensko po eno uro, pozneje poldnevne in več celodnevne. Pri zadnjih sem imela težave s potnimi stroki za učence, vendar so v glavnem šli vsi. (Pripominjam, da bi se v ta namen že morala neke najti skupna sredstva, če hočemo govoriti o reformi v naših šolah. Nikogar ne moreš prisiliti, da gre na učno ekskurzijo, če se izgovarja, da nima denarja.) Vsak pedagog si lahko predstavlja, kaj vse so učenci na potovanjih pridobili v okviru spd, koliko govornih vaj, spisov, risb in tehničnih izdelkov smo lahko delali na osnovi vsake ekskurzije. Seveda sem učence na ekskurzijo temeljito pripravila.

Ob risanju skic, ki sem jih mnogo delala na tablo, nekaj pa tudi na papir za na steno, sem učence seznanjala s konvencionalnimi znamenji. Na primer: ruševine v Sentjanžu bomo risali takole (na tablo sem narisala znak za ruševino tam, kjer so v Sentjanžu ruševine bile). Rudnik Krmelj in ostale premogovniške bomo risali takole (na skici Krmelja je nastal znak za rudnik). O teh znakih govorim zato, ker si moramo biti tu že enkrat na jasem. V III. razredu sem namreč učila štiri leta. V šolskem letu 1960/61 je prišla ob polletju v moj razred odlična učenka iz ponolne osemletke v drugi občini. V zvezku je imela te znake obravnavane po vrstnem redu, ki je v starih zemljepisnih knjigah za III. razred. Pripovedovala je, da jo je poučevala tovarišica, jaz pa sem pozneje zvedela, da je bila njena učiteljica najboljša na tisti šoli, z oceno »se odlikuje«. Tudi ostale teme so bile obravnavane brez

niso pridobili takrat, ko je bil za to odmerjen čas?

Razgovor o učnih načrtih. Zelo dobra zamisel. Treba pa bi bilo učiteljem, ki šolske reforme ne skušajo realizirati, natančno povedati, kaj morajo učence v posameznih razredih naučiti, če hočejo, da bodo naredili tisto, kar od njih družba zahteva. Se bolj natančno kot kaj pa bi bilo potrebno povedati, kako je treba snov povezovati. Zlata Agrež

Nič melanholičnega ni na Ohridskem jezeru. Dan, blesteča južnjaška luč in sedanost, polna dejavnosti, vzbujajo vedrino. Noč je drugačna. Ko se plazi prosojni mesec izza nazobčanega grebena Galičice, postane mrak olivnozelan. Voda se spremeni v svilo. Takrat obrni hrbet razsvetljenemu sprehajališču, da ujameš prirodo v njeni intimni lepoti! Nekje daleč otožno poje

pisčal... Nasadi vrtnic ob obali širijo vonj, ki draži nosnice. Oglašuje se preteklost...

Tu občutiš, kako živita davnina in sedanost druga ob drugi, kako se križata dva svetova.

Tudi starodavna platana, ki se pred njo ustavimo, je simbol preteklosti. Domačini nam povedo, da je to tisočletni činar; v njegovem votlem deblu je bila turška kavarna, štiri točilnice kave pa so bile okrog debla. Veje so pokrivala ves trg. Turški očaki so čepeli vlekli iz dolgih pip in srebrali črno kavo tako glasno, da se je čulo do čaršije. — Radovedno mlado dekle nas vpraša, od kod smo.

»O, pravijo, da je Slovenija kitica cvetja. Ali je res?«

Nato zavzeto pripoveduje o lepotah Ohrida. Vse, kar je novega, je zgrajeno po osvoboditvi. Prej so bile tu male, razpadajoče hišice, sedaj pa imamo hotele, parke, šole. Ste videli moderno osnovno šolo? Otroci se bodo morali sezuvati, ko bodo stopali vanjo, tako kakor v turško džamijo. In pošta, bankal! Naš Palace-hotel pa je najlepši v Jugoslaviji. Zares, lepšega hotela ne more biti. Gradil ga je slovenski arhitekt iz Ljubljane.

Oči ji žarijo, napeta temna polt drhti. Dekle je ciganka. Spoprijateljimo se. Odslej se vidimo vsak dan. Obljubi nam, da pride v Slovenijo, ko se poroči.

Cigani v Ohridu ne prosjajo več. Imajo svoje hišice, zaposleni so v tovarnah ali kot gradbeni delavci. Lepo zaslužijo in jim zato ni treba beračiti. Nabavljajo si opremo, divane, navadili so se spanja v posteljah.

Seznamimo se z inozemskim entomologom, ki že 30 let raziskuje posebno zanimiv svet metuljev in žuželk Makedonije. V svoji knjigi, ki jo bodo izdali v Skopju, opisuje tudi dve doslej neznanim vrsti metuljev. Pripoveduje nam, kako se je pred leti, ko še ni bilo elektrike, odpravljal na pot. Pisal je Mihail F., pri katerem je vselej stanoval, ali se dobi v Ohridu petrole. Po večerih bi rad delal. Če mu je Mihail odgovoril, da v trgovinah še dva ali tri mesece nimajo petroleja, ga je biolog pač sam prinesel s seboj.

Romantike skoraj ni več, je zaključil inozemec. »Bolj več mi je bil Ohrid pred tridesetimi leti.«

Mihail F. mu je segel v besedo: »Vseč vam je nekdani romantični Ohrid, ker ste ga po redko videli in ker niste živeli v njem. Za nas, ki smo tu doma, je lepši današnji Ohrid, naša sedanost je lepša od preteklosti. Začenja se ob osvoboditvi.«

Vendar zaivi preteklost v osupljivi mešanici verovanj, v bogastvu zgodovinskih spomenikov, v grenkobi in ponosu, ki prevečata njihovo pesem.

Stara brezzoba mamka, zavita v volneno ruto, nam razkazuje freske in slike v eni izmed cerkva iz 11. do 15. stoletja, ki so si vse med seboj podobne. Vanje se pride skozi škripajoče dveri in po stopnicah ali dveh navzdol kakor v kak prijazen kmečki hram. Kakšno nasprotje hladno visokim rimskokatoliškim cerkvam! Starka stopa od slike do slike, potiplje vsakega svetnika in pravi: »Ovo je sveti Ciril, sveti Metodije, svet Naum, sveti Kliment...« Njena zgrbljena roka potrjuje naše skupne sorodstvene vezi.

Tri domačinke in dve turistki vneta pritiskajo glave na kamnito gomilo svetega Nauma. Baje se čuje bitje njegovega srca, če je dovolj tiho... V izviru pod cerkvijo si lahko ozdraviš vse bolezni; tudi če žena nima otrok ali jih ima preveč... Sveti Halampije pomaga otrokom... ne nimajo dovolj jasnega razuma...

V cerkvi svete Sofije občudujemo delo restavradorjev, konservatorjev in umetnostnih zgodovinarjev, ki so rešili freske iz 13. stoletja izpod ometa. Slika smrti Bogorodice, kjer se namestijo statični likovi bizantinskega slikarstva pojavljajo figure v gibanju in mimika na obrazih, je na razstavi srednjeveških fresk v Parizu poleg drugih dokazala, da se je tu pojavila renesansa prej kot v Italiji.

V muzeju dobimo vtis, da so bogate zbirke zbrane povsem pri slučajnih naidbah in da bi načrtno kopanje odkrilo presenetljive zaklade.

Ljudje so ponosni na svojo zgodovino. »Imeli smo visoko kulturo,« nam pravi preprost možakar. »Potem smo prišli pod petstoletno turško gospodstvo in še druga nasilja smo preživljali. Bolje, da ne govorim... Končno je prišla osvoboditev...«

Morda je ravno zaradi tega težnja po napredku tako velika.

E. R.

V četrtek, 2. oktobra, je več tisoč mladincev manifestiralo po ljubljanskih ulicah za solidarnost z alžirskim bojem za neodvisnost in za prenehanje sovražnosti; govorilo je več mladincev; poslali so tudi brzojavko predsedniku republike Titu. — Na sliki: predstavnik alžirskih študentov v Ljubljani govori na zborovanju.

Beseda o šolskih odborih

»Če hočemo oblikovati novo življenje na šolah, če hočemo uveljaviti nove družbene odnose in nove metode v vzgojnem in izobraževalnem delu, moramo zagotoviti, da bodo najprej živeli vsi tisti organi, ki smo jih predvidevali s šolsko reformo in so jih predpisali o šolstvu tudi zakoniki.« je dejal še pred kratkim tovariš Vladko Majhen. In s temi besedami so v šmarski občini pričeli zborovanje, na katerem so proučevali družbeno upravljanje v šolstvu. Organi, ki jih je potrebno okrepiti in oblikovati, so: šolski odbori, učiteljski kolektivi, razredni kolektivi, šolske in razredne skupnosti učencev, roditeljski sestanki in osebnost šolskega upravitelja. Prav o dejavnosti teh organizmov v šolstvu so odvisni uspehi, nove metode in odnosi v vzgojni praksi. Delo šolskih odborov so ponekod doslej zane-marjali, sestajali so se večkrat formalno in večinoma reševali materialno problematiko in še to večkrat na pobudo šolskega upravitelja, ki je predstavljal središčno in odločujočo osebnost. Tudi sestav dosedanjih šolskih odborov ni bil najboljši: v njih je bilo premalo žena in mlajših ljudi. Z novimi šolskimi odbori, ki so jih pred kratkim izvolili, se je struktura bistveno spremenila.

Nedvomno dobivajo šolski odbori širše območje delovanja in se v marsikaterih vprašanjih ne

bo več mogoče izgovarjati na nadrejene organe, ker bodo problematiko morali reševati sami. Vsekakor bodo šolski odbori morali dati več poudarka različnim komisijam, ki bodo odgovorne za določene dejavnosti šolskega odbora. Tako n. pr. komisija za šolske kuhinje, ki bo z novo organizacijo, s prehajanjem na samovzdrževanje teh kuhinj prav gotovo imela polne roke dela, če bo hotela, da bo kuhinja vse leto polnovredno delovala. Šolski odbori se bodo morali široko povezovati z ostalimi organizacijami v kraju, se zanimati za široko vzgojo mladine sploh, ker se naloga osnovne šole kot temeljne vzgojne ustanove ne konča na šolskem pragu.

Prav gotovo pa je trenutno pred šolskimi odbori zelo važno in odgovorno delo, ko morajo šole izoblikovati svoje pravilnike. Ti naj bodo izraz pogojev, v katerih šola deluje, izraz prizadevanja, ki ga vlagajo šolski odbori in učiteljski kolektivi za reformo šole, in naj določijo šolskemu življenju tir, kot ga terja razvoj našega družbenega življenja.

Organizirali bodo nekaj seminarjev v občinskem merilu, ker bodo predsedniki šolskih odborov in tudi šolske upravitelje seznanili z bistvom novih predpisov o šolstvu, o finansiranju in družbenem upravljanju. Pred nedavnim so osnovali aktiv šolskih upraviteljev, ki ga vodi šolska upraviteljica Adela Rauterjeva iz Lesičnega. V aktivu bodo okrepili študij, spoznavali aktualne probleme in izvedli približno 10 predavanj iz družbene, politične in vzgojne problematike. V splošnem bo potrebno okrepiti ideološko izobraževanje, pri čemer so doslej opazali zlasti to, da učitelji premalo študirajo marksistično literaturo, posebno mlajši se premalo trudijo, da bi dosledno izoblikovali znanstveni pogled na svet, in čestokrat premalo povezujejo učno snov s tekočim dogajanjem, s praktičnim življenjem. Še vedno se je treba odločno boriti proti verbalnosti, ki se tako rada pojavlja po šolah.

Pravilniki šol, tudi ti morajo odsevati jasno, neoporečno življenjskost, morajo vsebovati vse, kar bo prispevalo k oblikovanju mladega človeka, ki se mora zavedati, da je aktiven sooblikovalec naše družbe in nosilec revolucionarnih pridobitev v prihodnost. Pri sestavljanju teh pravilnikov bodo s šolskimi odbori sodelovale tudi ostale množične organizacije, predvsem še SZDL in mladina, ter seveda starši. Verjetno bodo z novim letom vse šole na Šmarskem že zaživele na temelju premišljeno izdelanih šolskih pravil, specifičnih zakonov za vsako posamezno šolo.

—lr

Problemi šolstva v viški občini

Na zadnji seji sta se oba zbora Občinskega ljudskega odbora Ljubljana — Vič—Rudnik, obširno razpravljala o perečih problemih šolstva.

Združenje treh občin je s problemom o finansiranju in utrjevanju samostojnosti šol kot družbenih ustanov in slednjič decentralizaciji celotnega šolstva ter organizaciji pedagoško-prosvetne službe dala novo, povsem spremenjeno obseleže. V združeno občino so prišle dejanske šole z zelo raznoliko razvitostjo in pestro individualno problematiko prostorov, opreme, učil, učnega kadra, kakor tudi družbene vrednosti šole same. Nekatere pravice učnega osebja, kot so plačevanje nadurnega dela, nadomestilo za stanovanje in kurjavo, dodatki za težka delovna mesta ter nadomestilo za osebne potrebe dela, so bile v prejšnjih občinah dokaj različno urejene. Urejevanje teh problemov, ki jih je navrgla združenje občin, je do neke mere vplivalo in obenem zaviralo reševanje osnovnih problemov šolstva v viški občini. Statistični prikaz o sedanjem stanju šol in preostalih učnih zavodov kaže, da je po združitvi na območju viške občine trenutno 35 osnovnih šol z 292 oddelki, in 5703 učenci, nadalje ena gimnazija s 14 oddelki in 320 dijakov ter dve vajeniški šoli in 6 otroško-vrstarstvenih ustanov s 16 oddelki, 300 otroci in 18 vzgojitelji.

Med največje probleme, ki so takoj rekoče skupni vsem šolam, sodijo vsekakor neprimerni in premajhni prostori, slaba oprema, pomanjkanje strokovno učnih moči in stanovanj za učno osebje. Dosedanja vlaganja v šolstvo nikakor niso bila sorazmerna

s splošnim gospodarskim razvojem, tako da še niso odpravili zaostlosti in neprimernih delovnih pogojev, ki so resna ovira delu v duhu sodobnega reformiranega šolstva. Marsikje se namreč opravlja pouk v prostorih in pogojih, ki ne odgovarjajo sanitarno-tehničnim predpisom. Poleg Trnovca in Rudnika, kjer sta trenutno že v gradnji osnovni šoli, so največji problemi prostorov v Velikih Laščah, na Igu, kjer je letos pouk v treh izjemah, v Polhovem Gradcu in v Horjulu. V teh krajih rešujejo pomanjkanje prostorov z začasnimi šolnicami, izven šole ter s spreminjenimi obliko dela v šolskih delavnicah, kar pa seveda ni v skladu z reformo šolstva. V nekaterih šolah oprema spriču svoje obrablenosti ne ustreza več osnovnemu namenu, saj dokaj kvarno vpliva na otrokovo zdravje in tudi na učenje. Sodobno reformirano šolstvo zahteva kot osnovni pogoj tudi nova sodobna učila in hkrati učna pripomočka. Tehnična vzgoja marsikje ne prečka črte ravni nekdanjega ročnega dela, ker šole prav za razvoj teh dejavnosti nimajo niti prostorov, še manj pa opreme.

Na I. osnovni šoli na Viču je bilo ljubljansko podjetje »Eles« pripravljeno urediti delavnico za praktični pouk, toda zataknile se je tam, kjer je bilo najmanj pričakovati. Problem je nastal, ko za nekdanjega učitelja na šoli ni bilo mogoče najti stanovanja in delavnica je odšla sčasoma v pozabo. Takih in podobnih primerov je nešteto, vendar smo si edini v mnenju, da bo v prihodnje potrebno ukrepati na jasnejši in določnejši način.

Tudi gospodinjinski pouk in ostale šolske dejavnosti, ki so dokaj priljubljene med mladimi, precej trpijo zaradi pomanjkanja raznoterega materiala. Poleg prostorov, opreme in zlasti še pomembnih subjektivnih faktor — učno osebje in njegovo prizadevanje. Vzlic dejstvu, da so v letošnjem šolskem letu zasedena vsa delovna mesta, še vedno občutno pomanjkuje primernih učnih moči z ustrežno strokovno izobrazbo. Zlasti izrazito je pomanjkanje učnih moči za tehnični in gospodinjinski pouk ter telesno vzgojo še posebej na šolah na podeželju. Na pomanjkanje učnega kadra sta v največji meri vplivala premajhna stimulacija in neurejeni delovni pogoji, na podeželju sta se temu pridružila še pomanjkanje stanovanj. Od našega prosvetnega delavca zahtevamo morda večših prevec, pomisliti pa moramo, koliko mu pri njegovih prizadevanjih, ki niso usmerjena le v šolsko delo, tudi nudimo. Z boljšo politiko štipendiranja nasploh bi v viški občini morali že namalo poprej misliti na potrebe, ki nastajajo z razvijajočo se reformirano šolo in njenimi novimi delovnimi oblikami.

Upati je, da bo šolstvo v viški občini krenilo po pravi poti in bodo vsa prizadevanja bogato plačana. Izhodov iz slepih ulic je precej, vendar pri tem ne gre pomisliti le na najugodnejše trenutke, saj se moramo zadovoljiti tudi z majhnimi, če ustvarjamo majhni in so naši pri-spevki družbi le del tistega, kar »lagamo za ustvaritev« boljših in smotrnejših pogojev v našem reformiranem šolstvu.

(k)

Kolektivni instrumentalni pouk prvič v naših osemletkah

Prizadevanja socialistične družbe, dati naši mladini vse tisto najboljše in najpotrebnejše za njeno kompleksno izobraževanje in vzgojo, so zajela tudi dosedanje predmete v osemletkah: risanje in petje; tako sta ta dva vsaj pojmovno prerasla v likovni in glasbeni pouk. Toda od pojmovanja do uvedbe novih, temu pojmovanju ustreznih metod dela in vzgojno izobraževalnih principov včasih ni le strokovno, ampak tudi tradicijsko težavna pot. Meščanska orientacija naše umetniške kulture je bila do pred kratkim očitna, prizadevanja za kolektivnost vzgoje so se dokončno izoblikovala v povojnem času. Ni bilo potrebno samo prepričevanje, ampak do neke mere tudi prepuščanje zmotne vzgoje. Če smo danes dosegli pri likovnem pouku, ki nima še niti pravega imena niti izdelane metodike vsaj za prvo stopnjo, množičnost, tedaj nam tega prav najnujnejšega pri glasbeni vzgoji manjka. Da bi izenačili možnosti tudi na tem »dražjem področju«, je bilo potrebno prepričevanje, da ne bi še v bodoče slonela naša glasbena kultura na posameznikih, kajti kultura in glasbene umetnosti ne moremo doumeti s samim verbalnim dojemanjem in zgolj s poslušanjem, zato smo postavili instrumentalni pouk v šolo Frana Levstika v Ljubljani kot eksperiment. O tem eksperimentu bi rad nakazal nekaj značilnosti, ki bodo gotovo pobudile tudi drugo zanimanje za instrumentalni pouk in bo le-ta sčasoma postal nujnost, ko bodo seveda odstranjene kadrovske, strokovne in materialne težave, predvsem pa, ko bo v temeljih prevzela naše pedagogice dejanska skrb za ne več glasbeno, ampak za glasbeno-estetsko vzgojo, katere si brez aktivnega udejstvovanja in poznavanja ne moremo niti priznati, kaj šele uspešno izvajati.

Pričetek instrumentalnega pouka, postavljen v 6. razred, je bil zvezan z mnogimi pomisleki, med katerimi je bil na prvem mestu ravnanje z instrumenti in stopnja zrelosti otrok za instrumentalni pouk. Vsa ugotovanja in predpostavke so se razblijale. Glinjivo je opazovati učence, kako skrbno čuvajo in ravnaajo z instrumenti, čujejo so veseli in srečni, da je v njihovih rokah instrument in že prvi dan so ga vzeli s seboj doma, da bi ga lahko imeli pri roki. Polovica učencev že ima instrumente, katere je dobil pri Zavodu za napredek šolstva, ostala polovica pa korigira in spremlja ter ponovi čez nekaj minut, kar je izvedla prva polovica. Tako so zaposleni vsi in že po prvih urah je opaziti v razredu izredno pažnjo in zaposlenost ter seveda že prve rezultate. Goriški voz, kako glasbiti otroka, da bo z veseljem sprejemal vzgojno, strokovno in umetniško pobudo vzgojno izobraževalnega dela, in kako doseči množičnost glasbenega pouka, je presekano, vsem učencem je omogočeno aktivno igranje na instrument in s tem dana celotnemu kolektivu enaka možnost napredovanja in manifestiranja njegovih sposobnosti. Glasbena vzgoja otrok po šolah ne bo več odvisna od razumevanja staršev niti ne od socialne zmogljivosti družine. Kdor

bo zmozel nabavo nedratega instrumenta, prav, kdor ne, ga dobi v šoli. Če samo ta dejstva vržejo novo luč na naša glasbeno vzgojno prizadevanja in s tem stopamo v vrsto najnaprednejših umetniško in estetsko vzgojnih prizadevanj. Pobudo je dal in estetsko vzgojno bo vodil eksperiment prof. Pleško, praktično izvajanje instrumentalnega pouka in neposredno zasledovanje vseh pojavov v zvezi s planiranim delom pa priznani virtuoz in pedagog na kitari prof. Stanko Prek. Pri realizaciji tega načrta je pomagala vodja eksperimentalnega plana pri Zavodu za napredek šolstva dr. Iva Segulova.

Uvedba kitare kot ljudskega instrumenta ne pomenja novosti v izbiri instrumenta, saj ni glasbenega pedagoga, ki ne bi priznal temu instrumentu med ostalimi ljudskimi in kolektivno dosegljivimi popolne prednosti. Novost je v tem, da je prišlo do praktičnega izvajanja zveznega okvirnega programa in priporočila III. zveznega seminarja glasbenih pedagogov Jugoslavije in sklepa posebne komisije pri Zavodu za napredek šolstva LRS za učne na-

svrhu ni priporočljiva — okoli 200.000. Kolektivni pouk kitare je mogoče, ker je instrument lahko prenosljiv, v razredu zavzame malo prostora, dovoljuje možnost istočasnega igranja vseh učencev v razredu, ne povzroča hrupa, ne v šoli in ne doma.

Družbeno vlogo uvajanja igre na kitaro vidimo v ponovnem vnašanju petja in muziciranja v naše domove, zamrlo ljudsko petje bo s tem oživel, mladina pa tudi starejši se bodo z aktivnim glasbenim izživljanjem odtegovali slabi družini (pijančevanju, pohajkovanju, kvartanju itd.). Pomen instrumentalne igre je v izredno učinkovitem transferu-prenosu pozitivnih vrlin, pridobljenih pri instrumentalni igri, in s tem oplajanje ostalih dejavnosti.

Pedagoške prednosti. Vežbanje na kitaro je hvaljebnije, ker je ton neizpremenljiv in fiksiran, kar pri godalih in pihalih ni primer in se pri začetnem glasbenem pouku pojavljajo tudi tovrstne težave. Pri ostalem glasbenem pouku služi kitara kot pripomoček za intonacijo, za pojasnjenje osnovnih pojmov iz teorije, za nazorno razlikovanje celega

Od vsega razgovora mi je ostala najlepša in najpotrebnejša misel o nujnosti vzgoje naše mladine z glasbo, ker ji plemeniti srce in duha. (Besede tovariša Tita predsedniku Društva skladateljev Slovenije prof. Vilku Ukmarju ob nedavnem obisku naše delegacije.)

črte. Vsi ti pristojni organi podpirajo izvajanje instrumentalnega pouka. Zdi se, da je skoraj nemogoče tako premišljenemu in vse-skozi pozitivnemu pristopu k množičnosti naše glasbene kulture kjerkoli oporekati.

Preozko bi bilo misliti, da gre za namembno uvedbo zgolj kitare kot ljudskega instrumenta, gre dejansko za uvedbo vseh ljudskih instrumentov, čeprav je kitara med njimi po mnenju naših glasbenih pedagogov po ustreznosti stopila na prvo mesto. Bojazen, da ni kadra za poučevanje tega instrumenta, ni opravičljiva in nas ne sme hromiti, pogled v srečne oči otrok, ko ubirajo prve zvoke strun, naj nas vodi, da bomo kompleksno rešili tudi ta problem. Postavljen je bil že pomislek o potrebi, da bi glasbeni pedagog obvladal vsaj en ljudski instrument in da bo po takih pedagogih s strani vodstva šol večje povpraševanje.

Zakaj prav kitara kot kolektivni instrument v obvezni šoli? Skušal bom podati nekaj najvažnejših podatkov in vzrokov, zakaj smo se odločili prav za ta instrument.

Kitara je kot glasbilo dostopna vsakemu učencu zaradi nizke cene (cca. 8000 din). Instrumente izdelujemo doma (Mengeš). Ostala glasbila s tonom estetske vrednosti in klasično literaturo so zaradi zelo visoke cene nedostopna. V poštev pridejo le glasbila s fiksnim tonom. Klavir stane do 1.000.000 dinarjev, harfa slično, harmonika — ki pa v to

tona in poltona ter sploh vseh intervalov. Največji pomen pa ima za uvajanje v akordiko, razumevanje harmoničnih funkcij, modulacij, večglasja (kontrapunkta) in oblikoslovja. Učencem, ki čutijo večje nagnjenje po glasbenem izpopolnjevanju, je dana osnova za nadaljnje igranje kvalitetne umetniške literature mojstrov od 18. stoletja do danes (Galilei, Dowland, Bach, Haydn, Paganini, Weber, Schubert in drugi). Vsa literatura, napisana za lutnjo, se da izvajati še laže na kitari. Imamo domačo literaturo za začetni in nadaljevalni pouk. Prehod na druge instrumente je predvsem hvaljeven za godala in zlasti za solopceve. Kitara služi kot prikladno intonacijsko sredstvo za zborovodje, zlasti, kjer ni na voljo klavirjev oz. harmonijev.

Ljudsko prosvetni in kulturni pomen uvedbe instrumentalnega pouka je v tem, da ta omogoča najširšemu krogu seznanjanje z elementi glasbe in do neke mere muziciranje vsem. Omogočeno nam bo tudi odkriti in pravočasno usmeriti talente v strokovno glasbeno šolo. Obstaja velik prepad v možnostih glasbenega šolanja in izpopolnjevanja v krajih, kjer so glasbene šole in kjer teh šol ni. Iz dejstva, da imamo 47 glasbenih šol in 1200 osnovnih šol, spoznamo utemeljenost uvedbe instrumenta, dosegljivega vsem, in s tem instrumentalne igre vsem, kar je osnovna naloga prizadevanja sodobnega glasbeno-vzgojnega dela.

Pleško Igor

Mladi kitaristi na eksperimentalni šoli »Frana Levstika«

Ozvočenje naših šol

Pač redkost je, če beremo v šolski kroniki izpred 30 let, da so si omislili šolski radio, ki je takrat veljal kar celo premoženje. Kakor je bil tak dogodek v tistem času izjemen, tako je danes gotovo izjema šola brez radijskega sprejemnika. Mislim skoraj, da bi jo težko našli, saj je ta neutrudni informator in kultivator osvojil celo že poslednjo bajto in postal današnjemu človeku kar nepogrešljiv. Razvoj pri nas je pač zakoračil z dolgim korakom.

Sola ima v radijskem sporedu že vrsto let na voljo tudi svoje posebne oddaje, znano in priljubljeno radijsko šolo za tri starostne stopnje. Ne glede na to, da bo mogoče prihodnost prinesla razširitev in izpopolnitev tega pomembnega programa, se tudi že danes lahko okorščamo še z vrsto drugih oddaj, kakor so posebne mladinske, zatem nekatera predavanja ali pregledi, jezikovni pogovori, poročila in podobno.

Poleg nedvomnih prednosti, da smo dobili tako za pouk bolj ali manj privlačnega in uspešnega pomočnika, ki je vsekakor zelo dobrodošel, pa prinaša vključitev radija v šolsko življenje tudi vrsto problemov in težav. Ne bi se ustavljal ob smiselnem prirejanju besedil in dejstvu, da se morajo mladi poslušalci za uspešno spremljanje in dojemanje šele usposobiti, marveč bi se omejil na tole trojico: izbira primerne gradiva in sporedov, časovno vsklajevanje in vključevanje izbranega gradiva in ne nazadnje — sama tehnika posredovanja.

Prvo nalaga učitelju, da vestno zasleduje tekoči radijski spored, bodisi v posebni prilogi Radio in šola bodisi v splošnih tedenskih pregledih, ki pa seveda niso tako izčrpní. Presoja, ali bo oddaja primerna in zadostila namenu, je včasih kaj težka in to celo pri posebnih urah za šolo. Tu bo pripomoglo k napredku pač samo najtesnejše sodelovanje med učiteljskim in radijskim uredništvom.

Casovno vsklajevanje oddaj s poukom je mogoče v dveh sme-

reh: ali učitelj kaj premakne v svojem predvidenem načrtu in oddajo vključi neposredno, kar je večkrat izvedljivo, ali pa jo prihrani in pritegne v primeren čas. To zadnje bi bilo še pred kratkim povsem nemogoče, danes pa smo dobili za to zvestega pomočnika, ki na naših šolah niti ni več tako redek — magnetofon.

Seveda je za presnemanje oddaj treba žrtvovati precej časa in si pri tem nabirati potrebnih izkušenj, toda tega se navadno ne strahimo, četudi teh ur nihče ne zapisuje.

Omenjeni način ima celo neko prednost, saj lahko najprej sami presodimo oddajo in se navsezadnje odločimo, ali jo bomo uporabili ali ne. Žal pa naša radijska industrija premalo misli na magnetofon in ne opremlja aparatov s potrebnimi priključki, brez katerih včasih sploh ne gre.

Samo tehniko posredovanja oddaj pa si moramo ogledati še podrobneje, ker prav z njo se največkrat spoprijemamo in to ne zmeraj uspešno. Dvomim, da uživamo danes na naši šoli radijski spored v tehnično tako čisti, neskaljeni obliki, kakor so ga naši predniki pred davnimi tridesetimi leti ob tistem prvem sprejemniku, čeprav se to čuje v dobi vrhunske tehnike kakor paradoks.

Razen že omenjenega posredovanja z magnetofonom sta nam na razpolago še dva načina: ali poslušanje neposredno ob sprejemniku ali preko ozvočevalnih naprav.

Prvi način ima nedvomno neko prednost: ne zahteva posebnih dragih dodatnih tehničnih ureditev in pa nekako intimnejši je. Zlasti v nižjih razredih učitelji radi zbere učence v polkrogu ob aparatu. Stik je tako neposrednejši in besedilo gotovo bolj dojemljivo. Nerodno je seveda, če moraš pri tem strpati preveliko število učencev iz več razredov v premajhen prostor, a tudi prenašanje velike težke škatle na nobeno stran posebno prikladno. Najhujša pomanjkljivost je pa ta, da spravi včasih brez vzemljive, ki navadno ni mogoča, iz sodobnega aparata celo še manj dobrega glasu kot iz kakega zasluznega veterana Kosmaja iz prve serije. Eno rešitev se nam sicer danes ponuja glede obojega — lahki prenosni tranzistorski sprejemniki, ki niti niso nedosegljivi in bi šolam sploh prav prišli.

Navadno bolj v rabi je posredovanje preko zvočnikov. Tu je večinoma že treba imeti ojačevalnik in več zvočnikov s kupi žic in stikal, kar da že celo majhno oddajo postaja, ki pa jo žal le malokje spravi v tek res izkušen strokovnjak. Navadni »šušmarji« kake izučeni ali priučeni električarji za jaki tok po srednje visokih cenah in z veliko milostjo, še večkrat pa mora ob pomanjkanju denarja in veščakov kar kak nadobudni član učiteljskega zbora zastopati bolj ali manj uspešno uresničevati svoje tehnične zamisli z improviziranim vaškim materialom.

Naj bo kakor koli, vsem so nam znani tisti mrzlični trenutki pred oddajami, ko se leta gor in dol vleče na uho, ali je ali ni, ko istočasno priletita kurirja dveh tovarišic, ker da je eni preglasno in drugi pretiho, da ne veš, kam bi še zavrtel nesrečni gumb, in tako dalje. Preden se vse uredi in umiri, navadno mine vsaj tretjina oddaje. Res ni tako lahko ob primitivnih

napravah tako uravnati, da ne bi kak zvočnik nerazumljivo bučal, drugi pa neslišno šepetal. Če ima pa še kak sosed tak električni stroj, ki moško potresa membrane, kakor bi regljale pravcate strojnice, je užitek popoln.

Ne rečem, da je prav povsod in zmeraj tako hudo, marsikje in marsikdaj pa je. Seveda bi se pa dalo pomagati. Na neki sodobni šoli na tujem sem videl, da njihova podjetja izdelujejo posebne ozvočevalne postaje za šole raznih velikosti, kjer je v ličnem obliju vse lepo združeno: sprejemnik z UKV valovi, ojačevalnik, mikrofoni in gramofon, zraven moderna stikalna plošča in seveda priključek za magnetofon. Najbolj me je pa navdušil mali gumb v vsakem razredu, ki zvočniku kar na mestu odmerja primerno glasnost. Vse skupaj pravzaprav nič posebnega — vse se že dobi pri nas in večino že tudi sami izdelujemo, le nihče se ne loti, da bi povežal v tako smiselno in koristno celoto. Se ne bi mogla te naloge lotiti tudi kakšna naših domačih izkušenih tovarn, saj kupcev ne bi manjkalo in hvalježi bi ji bili bolj kot za konkuriranje z raznimi »novimi« oblikami radijskih — škatel?

To bi bilo nekaj problemov in težav, s katerimi se dnevno srečujemo šolniki ob »vdiranju« radija v naš svet.

Stanko Kotnik

Letna bilanca v Polju

Sindikata prosvetnih delavcev nekdanje občine Ljubljana—Polje si nikakor ne domišlja, da bi bil po delu med prvimi v okraju, ker se zaveda prenekatere šibkosti, toda zanesljivo je med napakami, ki si jih sme očitati, ena največjih ta, da o svojem življenju in delu nikoli ne piše.

Zbrali so se člani, ki jih je okrogla stotica; to pot je bil zbor deležen izredno častnega obiska reprezentance občinskega in republiškega merila, kar je med člani dvignilo razpoloženje in izzvalo še večjo delovno dinamiko zbora. Retrospekcija opravljene dela izpričuje dostojno mero iskreno prispevanega truda, saj so delovni repertoar strokovno politične narave obogatili še poskusi navezovanja gledališko kulturnih stikov z javnostjo, uvajanje klubskega življenja, razvijanje tradicije Dneva prosvetnih delavcev itd. (S posebnim ponosom je članstvo izreklo zasluženo priznanje sočlanu akad. slikarju prof. Urbančiču za umetniške uspehe, ki mu odpirajo pot do častnega mesta med našimi klasiki v slovenskem Louvru.)

Pravcato plimo miselnega valovanja je izzvalo strokovno predavanje tov. Cabuka o novem finansiranju šolstva oziroma nagrajevanju v prosvetni službi. Prisotni gostje so imeli priložnost slišati vsi paradoksalnost dejstva, da so se prosvetni delavci znašli na eksistenčnem dnu naše celotne družbe; krik protislovnosti pa je v tem, da tisti, ki vse kvalifikacije prejemajo iz rok učiteljev, živijo dva ali trikrat bolje od njih. Spoznanju, da (čeprav z veliko zamudjo) vendarle prihaja čas pravičnejšega ocenjevanja in nagrajevanja tudi za nas, se je pridružil še logični pouderak, da pomenijo novi principi in sklepi tudi neizbežno in trdo borbo za njih praktično izvedbo.

J. Lampič

Drobci, ki bi jih ne smelo biti

SIMPATIJA

Tovarišica je prišla iz razreda in zavzdihnila: »Veste imam učenca, ki mi je tako zoprni... Danes sem ga oklofutala, pa sama ne vem, zakaj.«

Res je. Na svetu živimo ljudje. Lepi in nelepi. Simpatični in nesimpatični. Čestokrat zunanji videz vara. Star pregovor pravi: videz nakazuje človeka. Seveda, če pri tem mislimo le na zunanjo, in v vse oči ne gledajo enako. Vidijo, kar tvoje, draga tovarišica, vidijo, da ni lepo, bodo druge oči ocenile, da je simpatični, če že ne lepo. Eno je: obrazov si ne ustvarjamo sami! Tudi postave ne. To nam daje narava. In bodi vesela, če si ukrojena tako, da si vsakomur všeč. In če ti kdo ni všeč, se potaji. Nikar pa mu ne govori v obraz, da ga ne moreš trpeti. Sam sem bil priča, ko je neki tovarišica pripovedovala o neki drugi tovarišici. Rekla je: »Tako domišljava, pa je še grša, kot si ti!« In verjemi mi, s tem stavkom se je med njima nehalo prijateljstvo, pa čeprav se je pozneje tovarišica opravičevala, da ni mislila tako hudo.

UGLED

Na šolo je prišel mlad tovariš. Prvo službeno mesto. Prej teorija, zdaj praksa. Na vso smolo je moral poučevati tudi v višjih razredih. V osmeh je do dobro počutil. Eden izmed sedmih pa mu je žrl živce. Ni se znašel in konec. Toliko, da ni včasih zapustil razred.

To je zvedel starejši tovariš. Prišel je v razred in napravil otrokom pridigo: »Sram vas bodi! Mar ne vidite, da je mlad, da je komaj prišel iz šole in da se še ne znajde. Toliko, da se ni zjokal, tako ste mu šli na živce. Le čakajte, da se privadi, boste pa potem videli!«

Stanje se je po pridigi poslabšalo. Vse skupaj je šlo tako daleč, da tovariš v sedmem razredu ni več učil, učenci pa so raznesli po cesti: »To smo ga zdribljali!«

Ali pa ob priliki novega šolskega leta: Vsak učitelj prve dni ponavlja snov prejšnjega razreda. Učenci med počitnicami veliko pozabijo. In se je zgodilo, ko se je učencu zataknilo pri vprašanju, v kateri republiki leži pokrajina Kosmet,

da je učenec odgovoril: »V Makedoniji.« Učiteljica vzroji: »Kateri bedak te je le spustil naprej?« Učenec v strahu odgovori: »Tovariš Čevavčnik!«

Učenec je po pouku pričakal lanskega tovariša in mu povedal, kako ga je imenovala tovarišica v višjem razredu.

KADAR JE ČLOVEK NATAKNJEN

So dnevi, ko človeku za nobeno delo ni. Sam se obsodi, da je nataknen. In če pridemo tako natakneni v šolo, rodi naša nataknenost še drugo. Učenci ne sledijo. Sinti so in nemirni. In pri tem človek za vsako najmanjšo stvar vzroji. V uri je toliko izbruhov, da se vrneš v zbornico res hudo nasajen.

Pa se je zgodilo, da je na tako nasajenost našletela mati, ki je prišla daleč ur daleč poizvedovat, kako je s fantom. Ze tako so take oddaljene matere bolj plahe. Potem pa, ko se sliši stavek: »Vaš fant je absolutno zanič! Gre mi na živce in včasih ga Pa vseeno nič ne zaleže. Same oslarije mu gredo po glavi. In vi bi se lahko večkrat prikazali v šolo. Zakaj stalno zamuja? Jaz tega ne trpim in konec!«

Preplašena mati ne more povedati, da hodi njen otrok vsak dan dve uri daleč v šolo, da imajo doma posestvo in da je pomanjkanje delovne sile. Preden se s tovarišico spravi, pozvonil in pravi vzroki ostanejo nepojasneni.

Odgovor: Vse premalo zanimanja za okolje, v katerem otrok živi!

PROTEKCIJA IN BELE ROKAVICE

Menda kar drži, ko je nekdo zapisal, da je protekcija neumrljiva materija. In ni vse zlato, kar se svetli. Zato tudi vse sladke besede niso zmeraj iskrene. Protekcija najde v šoli sila različne situacije. Eno med mnogimi je razdelitev razredov in če so paralele — razdelitev otrok. Potem — eni smejo reči predpostavljeno, da se tako grobo besedo, drugi pa še malo »opoprano« ne. Tako se je zgodilo, da so na šoli bili trije četrti razredi. Tovarišica, ki uživa na šoli splošno protekcijo, je dobila večinoma oddeljanje in prav dobre učence. Ko pa se je razpravljal na šolski konferenci, kako učenci novo snov dojemajo, je vsakokrat zavzdihnila: »Moji so tako trdi!« Da pa to ni bilo res, je pokazala ispekelja po okrajnem pedagoškem svetovalcu. Ker tovariš ni poznal situacije, je ogorčeno protestiral: »Tovarišica, in tovariš, vajina razreda sta dosti slabša od a-razreda!« Zaradi ljubelega miru pri hiši sta prizadeta požrla suho slino in molčala...

Pouk: Če otroke učimo poštenja in iskrenosti, bomo tako v prvi vrsti sami.

Našel sem nekaj nepotrebnih drobcev, nekaj malenkosti, ki pa so včasih velik kamen spotike, da ni v kolektivu sožitja, te zlate harmonije. V resnici so to drobne smetke, ki jih lahko z malo dobre volje z metlico pometemo preko praga in za njimi bo šola spet čista in sveža.

(der)

NEBO V NOVEMBRU

Daleč za nami so že dolgi dnevi, in noči, če bodo čiste, nam bodo že v zgodnjih urah prinašale mnogo zanimivih opazovanj. Posebno zanimiva bodo jutra. V začetku meseca vzhaja Sonce ob 6.42, zahaja pa ob 16.49 in dan traja samo še 10.07. Na koncu meseca pa je malone tako kakor sredi januarja, ko je dan samo še 8.55 dolgi! Ni čudno, saj potuje Sonce — navidezno seveda — po zelo nizkih predelih ekliptike, in sicer pred ozvezdjem Tehnika, dne 23. novembra pa vstopi že v ozvezdje Skorpion, ki leži še niže.

Mlaj bo dne 8. novembra ob 10.59, in sicer pred Tehniko. Više, in sicer v Vodnarju, se bo dvignil Prvi kratec, ki bo dne 15. novembra ob 13.13. Polna Luna bo 22. novembra ob 10.44 stala visoko na nebu pred ozvezdjem Bika, in sicer tik ob lepi odprti zvezdni kopici Plejade ali Gostosevci; izplačalo se vam bo pogledati tja vsaj z majhnim ročnim daljnogledom. Na videz velika Luna, v resnici droben mrzel satelit naše tudi majhne Zemlje, bo stala pred drobnimi zvezdami, ki pa so v resnici velika vroča Sonca, a stotine svetlobnih let daleč tam v vesolstvu. Luna bo tedaj štirinajst in pol ure nad obzorjem. Zadnji kratec bo stal dne 30. novembra ob 7.19 v Levu.

Nebo je neiztrpno v prizorih in tako nam bo tudi november nudil z dvojico Merkur in Venero malo pred sončnim vzhodom zanimiva približevanja. Tam, kjer boste brez jutranje megle, ali pa če se boste dvignili na bližnjo vzpetino nad to novembrsko nadlogo, boste opazovali sledeče: Merkur je obkrožil Sonce tako, da stoji na njegovi zahodni strani in torej pred njim vzhaja jutranje opazovanje Merkurja ima to prednost pred večernim, da se planet ne pogreza s Soncem vred pod zahodni horizont, ampak s Soncem, ali bolje pred njim vzhaja in se vedno višje dviga, četudi v jutranji zarji hitro bledi in ostane viden le v dobrih daljnogledih, ako je nebo

temnomodro. V zelo čistem zraku zato Merkurja v velikih daljnogledih raje podnevi opazujejo in študirajo.

Merkurja bomo torej prvič videli dne 2. novembra, nato pa se bo ta hitri planet, ki že v 88 dneh obkroži Sonce, hitro približeval Veneri. Ze dne 11. novembra se ji bo tako približal, da bo od nje le še dve minuti oddaljen. Tako nam bo Venera izvrsten vodnik do Merkurja, ki ga sicer ne najdemo prav lahko, ker pač ni zelo svetel in se giblje že večnoma v večernem oz. jutranjem mraku. Venera in Merkur bosta še dalj časa ostala razmeroma blizu skupaj, kajti tudi Venera se Soncu sedaj približuje. V ugodnem vremenu bomo videli Merkurja še do 24. novembra in ne daleč nad njim Venero, od katere pa se bo tedaj že oddaljeval. Ugodno je, da se tudi vzhodi Sonca v novembru zjasnjujejo. Tako bi ob ugodnem vremenu bilo zelo lepo, če bi šole, ki so blizu kake razgledne vzpetine, kako jutro opazovale lepo gibanje Veneri, Merkurja in Sonca, v katerega svetlobi bi nato po vzhodu zadnjega oba planeta ugasnila — za neoborožene oči.

Marsa v novembru ne bomo videli, kajti v kratkem bo stal za Soncem, torej bo v gornji konjunkciji.

Le daljšanje noči nam še omogoča opazovati Jupitra in zanimivi ples njegovih satelitov. Nekako po 18. uri ga bomo lahko še videli in gledali nekako do 9. ure zvečer — seveda če bo jasno. V daljnogledih bo njegova slika že nemirna, ker bodo njegovi žarki prodirali še skozi debelejšje plasti našega ozračja. Če gledajo učenci Jupitra tedaj skozi daljnogled, bo prav, da jih na to opozorimo, da ne bodo mislili, da se Jupiter tako premika!

Ker se v novembru Jupiter že močno oddaljuje od Saturna, bomo gledali lepotca sončnega sistema še malo manj časa. Zahajal bo že pol ure pred Jupitrom in le res prav mirno ozračje bi še pomagalo, da bi z užitkom gledali Saturna skozi daljnogled, kajti v nemirni atmosferi nad horizontom bo njegova slika zelo nemirna.

Za opazovanje Urana pa so potrebne že zvezdne karte. V novembru se bo nahajal še v bližini zvezde Regul v Levu, na južni polti pa ga bodo videli, kako ga bo Luna pokrila dne 29. novembra. Pri nas ga bomo videli tudi v manjših daljnogledih tik poleg Lune, ki bo naslednjega dne v fazi Zadnji kratec.

Novembrsko nebo postaja na zahodni strani vedno revnejše, kajti poletni tri-

kotnik se je nagnil že precej nad zahodni horizont. Visoko nad jugom pa se razprostira mogočni kvadrat Pegasa. Pod njim se razprostirata Ribí — slabotno, a res lepo ozvezdje, ki se ga izplača opazovati po zvezdni karti in z najmanjšim ročnim daljnogledom. Še niže na jugovzhodu stoji Kit z Miro, zvezdno zvezdico, ki v dobi od 320 do 370 dni svojo svetilnost milijonkrat zmanjša. Vzhodno od Pegasa stoji še Andromeda, lepi Trikot in Oven. Skoraj v zenitu stoji Kasiopeja in nekoliko niže od nje na severovzhodu Perzej z Algolom, katerega v 69 urah za pet ur pokrije temnejša zvezda in mu zmanjša skoraj za eno stopnjo njegovo svetilnost. Če nastaviti manjši daljnogled nekako na sredino med Perzeja in Kasiopejo, boš našel tam prelepo odprto zvezdno kopico, ki se imenuje, med Kasiopejo in Andromedo pa nežno Andromedino meglico — 1.600.000 svetlobnih let oddaljeno galaksijo z nad dve sto mili milijardami sonci!

Velik voz se je pomaknil globoko nad severni horizont, a na vzhodu vstaja ozvezdje, ki nam bodo krasila jesensko in zimsko nebo. Plejade, ki nas razveseljujejo s svojimi svetlimi sonci, svara modroarja pred hudimi jesenskimi viharji. Pod njo vzhajajo raztreseni, veliki »V« podobne Hlajde z velika nom Aldebaranom. Malo višje sveti veliko sonce Kapela v Vozniku. Če ba boš še malo počakal, boš ugledal junaka Orióna, ki bo začel kukati s svojim ogromnim rdečim očesom — Betelgezo — čez vzhodni horizont.

Pavel Kunaver

Za pomoč pri računstvu v nižjih razredih uporabite

JOŽETA ŽABKARJA pravkar izišlo knjigo

Pouk matematike v obvezni šoli

III. del (Obnavljanje računskih operacij)
Str. 128, broš. 720 dinarjev

Učencem višjih razredov osnovne šole bodo v veliko veliko pomoč

Tablice kvadratov, kvadratnih in kubičnih korenov naravnih števil od 1—999

Broš. 50 dinarjev

Bliža se zima, pripravljamo se na smuko. Vsa potrebna navodila z najnovejšimi pogledi najdete v knjigi

DRAGO ULAGA-MARIJAN JELOČNIK

Smučanje

Okoli 60 risb in 16 strani fotografij na boljšem papirju. — Cena 600 dinarjev

Knjige dobite v vseh knjigarnah ali pa jih naročite naravnost pri

DRŽAVNI ZALOŽBI LJUBLJANA — MESTNI TRG 26

plačujejo ne glede na to, da odpade redni pouk na dan, ko ni določenih honorarnih ur. To pomeni, da se plačajo vse honorarne ure, ki so bile opravljene, ne glede na potek rednih učnih ur.

G. N.

Vprašanje: Kdaj učitelj izredno napreduje, če je ocenjen tri leta zaporedoma z oceno »se odlikuje«?

Odgovor: Učitelj, ki je ocenjen tri leta zaporedoma z oceno »se odlikuje« napreduje s 1. januarjem tistega leta, v katerem je dobil tretjo oceno, v naslednji višji razred, če ima najmanj sedem let službe. Službena doba za izredno napredovanje pa se mu šteje tako, da se mu prizna do opravljene strokovnega izpita le tri leta ne glede na dejansko število službenih let. Vam se torej do spo-

mladi leta 1958 štejejo samo tri leta, tako da boste imeli možnost izrednega napredovanja šele v letu 1959, kajti šele v tem letu se Vam bo štel sedem službenih let za izredno napredovanje.

B. E.

Vprašanje: Ali je učitelj, ki je delal na delovnem mestu predmetnega učitelja, lahko upokojen kot uslužbenec z višjo izobrazbo?

Odgovor: Učitelj, ki je delal v predstojništvu najmanj pet let na delovnem mestu predmetnega učitelja, se upokojuje kot uslužbenec z višjo izobrazbo.

Okrajnemu zavodu za socialno varovanje predložite potrdilo pristojnega šolskega organa (Sveta za šolstvo LRS), da je Vaš mož poučeval predmetni pouk, in zahtevajte revizijo sedanjega upokojitvene odločbe.

PRAVNI NASVETI

H. N.

Vprašanje: Koliko znaša učna obveznost učnega osebja brez strokovnega izpita, če uči slovenski jezik v višjih razredih osnovne šole in je razrednik enega razreda?

Odgovor: Ker poučujete slovenski jezik, se Vam učna obveznost zmanj-

ša za dve uri na teden (drugi odstavek 9. točke odloka o honorarni službi, o delovni obveznosti itd., Uradni list LRS, št. 6-15/59). Za opravljanje razredništva se Vam zniža učna obveznost za eno uro na teden (20. točka cit. odloka). Vaša učna obveznost znaša torej 19 učnih ur na teden, druge ure pa se Vam morajo šteti kot honorarne oz. kot nadure.

S. T.

Vprašanje: 1. Kolikšna je učna obveznost predmetnega učitelja, ki poučuje od 25 učnih ur na teden 14 ur slovenski jezik, ostale ure pa srbohrvatski jezik?

2. Kako se določi denarno nadomestilo za brezplačno stanovanje in kurivo?

3. Ali so prosvetni delavci že izredno napredovali za en plačilni razred, če so bili tri leta zaporedoma ocenjeni z oceno »se odlikuje«, ozir. »se posebno odlikuje«?

Odgovor: 1. Učna obveznost predmetnega učitelja, ki poučuje samo slovenski ali srbohrvatski jezik se zmanjša za dve učni uri na teden, torej smatramo, da znaša 20 učnih ur na teden (drugi odstavek 9. točke odloka o honorarni službi, o delovni obveznosti itd., Uradni list LRS, št. 6-15/59).

2. Denarno nadomestilo za brezplačno stanovanje in kurivo se določi po višini najemnine za ustrezno stanovanje (število družinskih članov primerno) v kraju, oziroma po krajevni dnevni ceni kurivo (drugi odstavek 5. člena uredbe o brezplačnem stanovanju in kurivu, Uradni list LRS, št. 12-57/60). Če upravičenec želi imeti večje stanovanje, kakor mu pripada, mora razliko sam doplačati.

3. Prosvetni delavci, ki so izpolnili pogoje 14. člena zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o javnih uslužbenih (Uradni list FLRJ, št. 52-849/59) imajo pravico prvokrat

po teh določilih izredno napredovati s 1. januarjem 1961.

A. A.

Vprašanje: Koliko znaša denarno nadomestilo za brezplačno kurivo in stanovanje?

Odgovor: Po drugem odstavku 5. člena uredbe o brezplačnem stanovanju in kurivu (Uradni list LRS, št. 12-57/60) se določi denarno nadomestilo za stanovanje po višini najemnine za ustrezno stanovanje, ki je običajna v kraju, za kurivo pa po krajevni ceni kuriva. Možna je, da dosega denarno nadomestilo v raznih krajih različne vsote. Če sta upravičena do brezplačnega stanovanja in kuriva oba zakonika in če stanujeta skupaj, prejme denarno nadomestilo samo eden izmed njih.

L. A.

Vprašanje: Ali se nedeljsko delo v dijaških domovih honorira kot nadurno delo?

Odgovor: Nedeljsko delo v dijaških domovih se šteje za nadurno delo in ga je treba posebej plačati. Plačilo se določa po drugem odstavku 13. točke odloka o honorarni službi, o delovni obveznosti itd., (Uradni list LRS, št. 6-15/59) z uporabo odloka o plačevanju nadurnega dela na solah in drugih vzgojnih in izobraževalnih zavodih (Uradni list LRS, št. 6-52/61).

S. N.

Vprašanje: Ali se plačujejo honorarne ure, ki so določene po urniku in tudi izvršene, ne glede na to, da odpade pouk na dan, ko ni določenih honorarnih ur?

Odgovor: Učne ure, ki so po urniku določene kot honorarne ure, se

»MLADI TEHNIK«

LJUBLJANA, STARI TRG 5

Vam nudi za tehnični pouk:

- Potrebno literaturo in načrte.
- Materiale za modelarstvo, fototehniko in radiotehniko.
- Orodje in orodne garniture.
- Materialne komplete za izdelavo letelcih in ladijskih modelov ter drugih tehnično vzgojnih predmetov.

OPREMI VAM ŠOLSKO DELAVNICO

s sodobno opremo in dognanimi orodnimi zbirkami

PRESKRBI VAM SREDSTVA ZA SODOBEN TEHNIČNI

POUK

to so znane eksperimentalne zbirke »KOSMOS« za področje elektro- in radiotehnike, elektronike, mehanike, kemije in biologije.

Založba Mladinska knjiga

Ljubljana, Čopova ulica 38-III

POMOŽNI UČBENIKI

prinašajo dela, s katerimi boste lahko mnogo pripomogli k pestrosti pri pouku zemljepisja, poznavanje naše ožje domovine in prirodoznanja, kemije, fizike in lepega čtiva.

Knjižica »Domače branje« bo služila kot pomočno čtivo za najmlajše, ko bodo premostili začetne težave. V njej bodo

našli otroci prav vse. Od znanih priljubljenih pesmic in poezije do manj znanih in novih otroških del. Spremljajo jih lepe ilustracije Maričke Korenovic, tekste pa je uredila Milka Mihelič.

Knjiga »Cerkniško jezero« Pavla Kunaverja je vodnik, ki naj šolarjem pa tudi odraslim

ljubiteljem narave svetuje in pomaga pri izletih in ekskurzijah. »Kraški svet in njegovi pojavi« istega avtorja prinaša zanimivosti najmanj raziskanega dela Evrope — našega Krasa. Milijoni vrtač, tisoči prepadov, le deloma odkrite podzemne soteske, reke, ki tvorijo čudovite slapove, brzice in podzemna jezera. V vodi živi skrivnostno življenje slepa človeška ribica, v neprodorni temi nad njo plezajo slepi hrošči in drugi podzemski prebivalci. Na težko prehodnih tleh se razprostirajo širni gozdovi in visoke kraške planote. Tu je torišče za mladino, ki se hoče udeleževati pri raziskavanju še neodkritih delov naše zemlje.

Knjižica »Geološki razvoj slovenskega ozemlja« in »Geološki izleti po Sloveniji« pisatelja Antona Ramovša nas popeljeta v popolnoma nov svet. Malokdo loči kremen od glinenca, malokdo tudi ve, zakaj imajo hribi in gore v Julijskih Alpah, Karavankah in Savinjskih Alpah povsem drugačno podobo kot zeleno kopasto Pohorje. In končno naše rudno bogastvo — vsi vemo le to, da si brez rud, premoga in nafte ne moremo misliti današnjega življenja. Skrito življenje kamenin iz raznih dob zemeljske zgodovine želimo približati v preprosti besedi ljubiteljem narave in še posebno čim širšemu krogu mladine.

Knjižica »Geološki izleti po ljubljanski okolici« istega avtorja bo pomagala brati geološko zgodovino, vodila bo mladino in njihove učitelje na priljubljene izlete. Pokazala bo kraje v različnih dobah, ko so nastajale kamenine, na katerih stoji Ljubljana in njena okolica.

S knjigo »Zemlja skozi milijone let« A. Ramovša bomo spremljali Zemljo skozi čase, ko

je bila še plinasta in kasneje žarečeteškoča, počasi se je ohlajala in dobila kamnito skorjo, s katero je oklenila žarjo. Upamo, da bo knjiga na lahek način razložila marsikaj iz več tisoč milijonov let dolgega življenja našega planeta in vzbudila zanimanje in veselje za neživi del narave, ki je marsikomu nezanimiv in dolgočasen, pa ima kljub temu tako preteklost.

Nova, pravkar izšla knjiga »Živali so prišle k nam«, katere avtor dr. Alfred Lehman, poizkuša povedati mladini in starejšim, kaj vse je moral človek storiti, da je nase navezal živali v pragozdovih, stepah, puščavah, savanah in prerijah. Še več, poizkusil je prikazati, kako smo mi bolj odvisni od živali, kot so one od nas, saj si ne moremo misliti svojega življenja brez domačih živali, ki v vsem skrbje za nas, celo s svojimi življenji. Poizkus se je pisatelju posrečil. Od prve do zadnje strani knjige nam v napetem pripovedovanju razgrinja zastor velike skrivnosti razvoja sožitja med človekom in živaljo.

R. E. Peierls: »Zakoni narave« je knjiga, ki bo dobrodošla vsem, ki se hočejo poglobiti v fizikalna vprašanja, ki so danes v ospredju in ki tako globoko segajo v vse človeško življenje. Posebno pa bo koristila tistim, ki obvladajo že potrebno matematično znanje, da lahko segajo po strokovnih knjigah, a pogrešajo jasn prikaz fizikalnih osnov. Koristna bo tudi študentom, ki morajo poznati načela in zakone sodobne fizike.

V zbirki »Knjižnica priroda in ljudje« je izšla knjiga dr. M. Likarja »Virusi«. Zgodbe o virusnih boleznih so zanimive tudi za ljudi, ki jih sicer biologija ne mika. Knjiga bo približala bralcem sklepe o pomenu virusnih bolezni, mu pred očila vzročne zveze med virusi v naravi in človekom po eni ter živalmi in rastlinami na drugi strani. Danes še vedno odkrivajo nove viruse in tudi zato je bil že čas, da smo tudi v našem jeziku dobili prvo knjigo o virusih.

»Obiski pri slovenskih znanstvenikih« pisatelja V. Bartola je prvo opozorilo na naš domači znanstveni kader, ki snuje in dela, v javnosti skoraj neviden,

v tišini svojih laboratorijev in inštitutov. Pisatelj nas pelje k tehničnemu izumitelju ing. Feliks Lobetu, k raziskovalcu raka dr. Aliji Koširju, graditelju letal in vodnih turbin dr. ing. Antonu Kuhlju, raziskovalcu zgodovine zemlje prof. dr. Ivanu Rakovcu, biologu prof. dr. Jovanu Hadžiji, elektrotehniku, šahistu in mislecju prof. dr. ing. Milanu Vidmarju, kemiku prof. dr. Maksu Samcu, atomskemu fiziku dr. Antonu Peterlinu in predstojniku inštituta za sodno medicino prof. dr. Janezu Milčinskemu.

Knjige dobite v vseh knjigarnah ali direktno pri upravi založbe Mladinska knjiga, Ljubljana, Wolfova 12.

Uprava založbe Mladinska knjiga

LJUBLJANA — WOLFOVA 12

NAROČILNICA

Naročam za

izvodov A. Ramovš:	
Geološki izleti po Sloveniji	à 290 din
izvodov A. Ramovš:	
Geološki razvoj slovenskega ozemlja	à 190 din
izvodov A. Ramovš:	
Geološki izleti po ljubljanski okolici	à 780 din
izvodov A. Ramovš:	
Zemlja skozi milijone let	à 1100 din
izvodov P. Kunaver:	
Cerkniško jezero	à 880 din
izvodov P. Kunaver:	
Kraški svet in njegovi pojavi	à 295 din
izvodov dr. M. Likar:	
Virusi	à 800 din
izvodov A. Lehman:	
Živali so prišle k nam	cca 300 din
izvodov R. E. Peierls:	
Zakoni narave	à 800 din
izvodov V. Bartola:	
Obiski pri slovenskih znanstvenikih	à 790 din
izvodov Domače branje,	
izbrala M. Mihelič	à 650 din

Denar pošljem po prejemu knjig na tekoči račun 600-14-1-67.

Točen naslov in podpis naročnika:

(čitljivo izpisati)

Podpis

